

Norges Bank
Postboks 1179 Sentrum
0107 OSLO

VÅR REFERANSE
13/12330

DERES REFERANSE

DATO
12.12.2022

Motsyklisk kapitalbuffer fjerde kvartal 2022

Finanstilsynet viser til bestemmelse om beslutning om motsyklisk kapitalbuffer og råd om systemrisikobuffer fastsatt ved kgl.res. 3. september 2021. I dette brevet redegjøres det for Finanstilsynets vurderinger av motsyklisk kapitalbuffer fjerde kvartal 2022, jf. bestemmelsen § 2 om utveksling av relevant informasjon og vurderinger.

Finanstilsynets vurderinger av finansiell stabilitet og situasjonen i bankene er omtalt i [Finansielt utsyn desember 2022](#) og [Resultatrapport for finansforetak 1. – 3. kvartal 2022](#).

Etter Finanstilsynets vurdering er det økt fare for finansiell ustabilitet i tiden framover. Kapasitetsutnyttelsen er høy i Norge og mange andre land, med lav arbeidsledighet og mangel på arbeidskraft i flere sektorer. Høy inflasjon, krigen i Ukraina og virkninger av koronapandemien bidrar imidlertid til stor økonomisk og finansiell usikkerhet.

Krisen i energimarkedene og forstyrrelser i forsyningskjedene har sammen med høy etterspørsel etter varer og tjenester bidratt til kraftig økning i konsumprisveksten globalt. Sentralbanker i flere land har satt styringsrentene markert opp og varslet ytterligere renteøkninger. I tillegg strammes pengepolitikken inn ved at sentralbankene bygger ned sine obligasjonsbeholdninger. Det er økt fare for at økonomien skal stagnere samtidig som inflasjonen holder seg høy, såkalt stagflasjon. Ved stagflasjon vil finans- og pengepolitiske myndigheter ha begrensede muligheter til å motvirke et økonomisk tilbakeslag gjennom å stimulere etterspørselen etter varer og tjenester. En slik utvikling vil også påvirke norsk økonomi og det norske finansielle systemet, som er sårbart ved sterk renteoppgang.

Høy gjeld i norske husholdninger og høye priser på boliger og næringseiendom utgjør fortsatt de viktigste sårbarhetene i det norske finansielle systemet.

Husholdningenes gjeldsbelastning er høy både historisk og sammenlignet med andre land, og andelen husholdninger med særlig høy gjeldsbelastning har økt de siste årene. Tolvmånedersveksten i husholdningenes gjeld har falt noe hittil i år og var 4,1 prosent i oktober. Kun en liten andel av husholdningenes gjeld har fast rente. Økt rentenivå vil dermed slå raskt ut i økte renteutgifter. Det innebærer at mange norske husholdninger er særlig utsatt ved en kraftig renteoppgang, inntektsbortfall og fall i boligprisene. Gjeldsproblemer i husholdningssektoren vil få store økonomiske og finansielle ringvirkninger.

Boligprisene i Norge har økt mye over lang tid og betydelig mer enn disponibel inntekt per innbygger. De siste månedene har det vært et markert omslag i boligmarkedet. I november var tolv månedersveksten i boligprisene 1,1 prosent. Både Norges Bank og Statistisk sentralbyrå venter

at boligprisene vil falle noe det neste året, men til et nivå som fortsatt er høyere enn før koronapandemien. Renteoppgang og økonomisk usikkerhet innebærer likevel økt risiko for et kraftig boligprisfall.

Prisene på næringseiendom har økt markant gjennom det siste tiåret som følge av vekst i leiepriser og lave avkastningskrav. Bankene har store utlån til næringseiendomsselskaper. Historisk har banker både i Norge og internasjonalt tapt mye på utlån med pant i næringseiendom i perioder med dype nedgangskonjunkturer. Kraftig renteoppgang og økte risikopremier kan føre til et betydelig prisfall på næringseiendom og økt kredittisiko for bankene. Det er også mye gjeld i næringseiendomselskapene som forfaller de neste årene, og som innebærer en betydelig refinansieringsrisiko.

Gjeldsveksten i ikke-finansielle foretak svinger mer enn gjeldsveksten til husholdningene, og i oktober var tolv månedersveksten fra innenlandske kilder 7,8 prosent.

Husholdninger og ikke-finansielle foretak har god tilgang på kreditt. Finanstilsynet innhenter hvert kvartal tall fra et utvalg norske og utenlandske finansforetak om totalt innvilget volum av lån som omfattes av utlånsforskriften, samt innvilget utlånsvolum som avviker fra de enkelte kravene i forskriften. [Rapportering for tredje kvartal i år](#) viser et fortsatt høyt nivå på nye innvilgede lån med pant i bolig. Andelen lån nye med pant i bolig som avviker fra ett eller flere av kravene i forskriften, utgjorde i tredje kvartal 5,0 prosent i Oslo og 6,7 prosent utenom Oslo, mens andelen nye forbrukslån med avvik fra forskriftskravene utgjorde 2,6 prosent.

Lønnsomheten i de norske bankene er god. I første til tredje kvartal i år var egenkapitalavkastningen på 11,6 prosent, hvilket er 0,6 prosentpoeng høyere enn i samme periode året før. Etter pandemien har bankene økt utlånsrentene mer enn innskuddsrentene. Det har bidratt til å øke bankenes nettorenteinntekter. Netto tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger i flere av de større bankene bidro til svært lave tap for bankene samlet.

Høyere renter og svakere økonomisk utvikling øker risikoen for at utlånstapene kan stige i tiden framover. Finanstilsynets stresstester av norske banker viser at tapene kan bli betydelige ved et alvorlig tilbakeslag, og tære mye på bankenes kapital.

Norske banker tilfredsstillende de regulatoriske kapitalkravene med en margin. Innlemmelsen av det europeiske kapitalkravsregelverket (CRR/CRD IV) i EØS fra utgangen av 2019 innebar en betydelig reell lettelse i norske bankers kapitalkrav. Endringene i EUs kapitalkravsregelverk (CRR2/CRD V), som trådte i kraft 1. juni i år, bidrar til ytterligere lettelse i bankenes kapitalkrav.

Over tid er det de regulatoriske kravene som avgjør bankenes soliditet. De reduserte kapitalkravene kan føre til at bankenes soliditet etter hvert svekkes, som vil være uheldig i lys av risikoen i det norske finansielle systemet. Egenkapital er avgjørende for bankenes risikobærende evne og dermed evnen til å yte nye lån til kredittverdige kunder i nedgangstider. Innenfor rammen av det europeiske regelverket bør derfor kapitalkravene innrettes slik at de bidrar til å opprettholde den reelle soliditeten.

Kravet til motsyklisk kapitalbuffer er nå 1,5 prosent. Norges Bank har tidligere besluttet å øke bufferkravet til 2,0 prosent med virkning fra 31. desember 2022 og 2,5 prosent med virkning fra 31. mars 2023. Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke grunnlag for å endre kravet til motsyklisk kapitalbuffer nå.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finansstilsynsdirektør

Per Mathis Kongsrud
direktør for digitalisering og analyse

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.